

ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОСОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Удовенко І.В., канд. філол. наук, доц.

Подворна Л.А., ст. викл.

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Інтеграція України у світову спільноту сприяла інтенсивному обміну науковою інформацією між різними країнами, збільшенню об'єму міжнародної торгівлі, дипломатичної діяльності, розширенню культурних зв'язків між країнами. Зрозуміло, що таке зближення неможливе без сформованості всебічно розвиненої особистості, висококваліфікованого працівника у всіх галузях суспільства; посилення та розвитку міжнародного бізнесу, встановлення міжнаціональних контактів. Саме тому, вивченню іноземної мови слід приділяти досить багато уваги, особливо навикам та вмінням спілкування, веденню переговорів, ділового оформлення новаторських ідей, проведення дискусій рівноправних партнерів у міжнародних відносинах.

За умови трансформації українського суспільства і формування нової парадигми освіти – особистісно-орієнтованого навчання основ наук підвищується роль іноземної мови як джерела знань про країну та світ і її статус як навчального предмета, головну мету якого визначає здатність студентів до міжкультурного спілкування, сформованість у них комунікативної компетенції та її важливого складника – соціокультурної компетенції, достатніх для здійснення міжкультурного спілкування засобами іноземної мови. На сучасному етапі розвиток комунікативної компетенції студентів передбачає формування всіх її компонентів в процесі оволодіння іноземною мовою і розглядається як глобальна мета. Без знання соціокультурної сфери мови неможливо досягти ефективної мовної взаємодії між представниками різних культур.

Комунікативна компетенція складається з чотирьох компонентів, одним з яких є соціокультурна та соціолінгвістична компетенція. Вона включає в себе уміння враховувати культурні особливості країни, мова якої вивчається, здійснюючи іншомовне спілкування. Соціокультурна компетенція складається з власне мовних знань (лексичних одиниць з національно-культурною семантикою), позамовних знань (обізнаність на певних фактах національної культури) та навичок невербальної комунікації.

Введення соціокультурного компоненту в викладання іноземної мови зумовлено декількома факторами, основним з яких є нерозривність понять мова та культура. По-друге, особливості психічної діяльності людини вимагають формування соціокультурної компетенції для того, щоб забезпечити адекватну реакцію людини на іноземну культуру. Через чутливість до соціальних конвенцій (правил ввічливості, норм, які регулюють стосунки між поколіннями, статтями, класами та соціальними групами, лінгвістичних кодифікацій деяких основних ритуалів у житті суспільства) соціолінгвістичний компонент пронизує весь процес спілкування між представниками різних культур, навіть тоді, коли його учасники не усвідомлюють його впливу.

У процесі формування та підвищення соціокультурної компетенції створюється ситуація опосередкованого діалогу культур. У цьому процесі студентам надається роль активних суб'єктів, що пізнають іншу культуру та виступають представниками власної національної культури, яку вони вчаться репрезентувати засобами іноземної мови. Це бачення своєї культури через призму іншої, утворення певної дистанції між власною культурою й іншою через мікродіалог у свідомості веде до міжкультурної компетенції.

Також не варто змішувати міжкультурну комунікативну компетенцію (МКК) з іншомовною комунікативною компетенцією (ІКК). Міжкультурна комунікативна компетенція не має аналогії з комунікативною компетенцією носіїв мови і притаманна медіатору культур, мовній особистості, яка вивчає мову як іноземну. Характерними для МКК є психологічний компонент. Іншомовна КК не включає в себе міжкультурну комунікативну компетенцію повністю; існують частини різних компонентів іншомовної комунікативної компетенції, які не мають міжкультурного виміру (не всі лексичні одиниці і граматичні структури мають культурний компонент значення).

Отже, вивчення соціокультурного контексту використання мови безпосередньо впливає на можливість здійснення адекватної міжкультурної комунікації і досягнення взаєморозуміння при безпосередньому та опосередкованому діалозі культур. Посилення лінгвокраїнознавчої складової у викладанні іноземної мови сприяє не лише знайомству з іншомовною культурою, але й глибокому розумінню імплікацій, що призводить до формування лінгвокраїнознавчої, соціокультурної, аналітичної, комунікативної та інших компетенцій. На основі системного набору компетенцій відбувається формування лінгвосоціокультурної компетентності.